

Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt tõstetakse füüsilise isiku maksuvaba tulu 6000 eurolt 7848 euronii aastas, st 500 eurolt 654 euronii kuus. Muudatus ei puuduta vanaduspensionialisi isikuid, kellele hakkab 1. jaanuarist 2023. a kehtima maksuvaba tulu keskmise vanaduspensionii ulatuses (2022. aasta suveprognoosi kohaselt on 2023. aasta keskmine vanaduspension 704 eurot) ning kelle tulule regresseeruv maksuvaba tulu ei kohaldu.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumii maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Inga Klauson (e-mail inga.klauson@fin.ee, tel 611 3066) ja mõjuanalüüsi tegi fiskaalpoliitika osakonna riigi rahanduse talituse analüütik Margus Tuvikene (margus.tuvikene@fin.ee; 611 3221). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumii personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (e-mail virge.aasa@fin.ee, tel 611 3549).

1.2 Märkused

Eelnõu näeb ette tulumaksuseaduse (edaspidi ka *TuMS*) kuni 31. detsembrini 2022. a kehtiva redaktsiooni (RT I, 05.04.2022, 5) muutmise.

Eelnõu on seotud Eesti Reformierakonna, Isamaa Erakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koostöölepinguga aastateks 2022–2023, mille kohaselt tõstetakse tulumaksuvaba tulu 654 euronii kuus.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega ega muu menetluses oleva eelnõuga, sh teiste tulumaksuseaduse muutmist puudutavate eelnõudega.

Eelnõule ei ole enne eelnõu ettevalmistamist koostatud väljatöötamiskavatsust kooskõlas Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punktiga 1, kuna eelnõu on põhjendatult kiireloomuline. Seoses kiiresti kasvava inflatsiooniga on oluline suurendada Eesti inimeste majanduslikku turvatunnet. Kuna muudatuse rakendamine eeldab Maksu- ja Tolliametii (edaspidi ka *MTA*) IT-süsteemide ja tööandjatel raamatupidamissüsteemide muutmist ning maksumaksjad peavad üle vaatama oma maksuvaba tulu arvestamise avaldused, on oluline, et eelnõu saaks kiiresti menetletud.

Seadus on kavandatud jõustuma 2023. aasta 1. jaanuaril.

Muudatuste seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthäälte enamus.

2. Seaduse eesmärk

Seaduseelnõu eesmärk on suurendada Eesti inimeste majanduslikku turvatunnet. Selleks tõstetakse vanaduspensionii east noorema füüsilise isiku maksuvaba tulu 500 eurolt 654 euronii kuus. Seega tõuseb füüsilise isiku maksuvaba tulu 6000 eurolt 7848 euronii aastas.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse TuMS § 23 lõigetes 1 ja 2 arv „6000“ arvuga „7848“. Seega tõuseb maksuvaba tulu 6000 eurolt aastas 7848 eurole aastas, st 500 eurolt kuus 654 euroni kuus. Muudatuse tulemusena saavad kuni 14 400 eurot aastas teenivad füüsilised isikud arvata oma maksustatavast tulust maha maksuvaba tulu 7848 eurot, st kuni 1200 eurot kuus teenivad isikud saavad maha arvata maksuvaba tulu 654 eurot kuus.

Füüsilistel isikutel, kelle maksustamisperioodi tulu jääb vahemikku 14 400 kuni 25 200 eurot, arvutatakse maksuvaba tulu summa järgmise valemi kohaselt: $7848 - 7848 / 10\,800 \times (\text{tulu summa} - 14\,400)$. Füüsilised isikud, kelle maksustamisperioodi tulu ületab 25 200 eurot, ei saa oma maksustatavast tulust maksuvaba tulu maha arvata.

Eelnõu § 1 punktiga 2 jäetakse TuMS § 23 lõike 4 esimesest lausest välja viide ravikindlustuse seaduse alusel väljamakstud sünnitushüvitisele ja lapsendamishüvitisele. TuMS § 23 lõike 4 annab maksustamisperioodi neljandas kvartalis ravikindlustuse seaduse alusel väljamakstud sünnitushüvitise ja lapsendamishüvitise ning töölepingu seaduse, avaliku teenistuse seaduse või töötuskindlustuse seaduse alusel koondamise tõttu väljamakstud ülesütlemise või teenistusest vabastamise hüvitise saajale õiguse tuludeklaratsioonis taotleda tulumaksu ümberarvestamist nimetatud hüvitise osas, mida makstakse väljamakse tegemise kalendriaastale järgneva maksustamisperioodi eest, muutes vastavalt väljamakse aasta ja sellele järgneva kalendriaasta maksuarvestust.

Kõnealuse sätte eesmärk oli leevendada olukorda, kus sünnitushüvitist ja lapsendamishüvitist või koondamishüvitist maksti aasta lõpus mitme kuu eest, mis suurendas maksustatavat tulu, mida võeti arvesse maksuvaba tulu arvutamisel. Selle tulemusena vähenes maksuvaba tulu summa ning sünnitushüvitise või koondamishüvitise saajal tekkis kohustus tulumaksu juurde maksta. Kui sünnitushüvitist või koondamishüvitist oleks saanud iga kuu, siis ei oleks tekkinud ootamatut maksuvaba tulu summa vähenemist ega tulumaksu juurde maksmise kohustust. TuMS § 23 lõike 4 alusel sai osa sünnitushüvitisest ja lapsendamishüvitisest või koondamishüvitisest järgmisesse aastasse n-ö üle kanda, eesmärgiga saavutada maksustamisel sama olukord, kui sünnitushüvitist, lapsendamishüvitist või koondamishüvitist saaks iga kuu.

2022. aasta 1. aprillist ei maksa Haigekassa enam sünnitus- ega lapsendamishüvitist, vaid Sotsiaalkindlustusamet maksab sama perioodi eest vanemahüvitist. Kuna vanemahüvitist makstakse iga kuu, ei teki selle saajal vajadust kasutada TuMS § 23 lõikes 4 sätestatud tulumaksu ümberarvestamist. Kuivõrd selliseid hüvitise liike nagu sünnitus- või lapsendamishüvitis enam ei ole, jäetakse TuMS § 23 lõike 4 esimesest lausest välja viide ravikindlustuse seaduse alusel väljamakstud sünnitushüvitisele ja lapsendamishüvitisele.

Eelnõu § 1 punktiga 3 asendatakse TuMS § 42 lõikes 1 arv „500“ arvuga „654“. Seega kui füüsilise isiku tulu ei ületa 1200 eurot kuus, arvatakse tema kirjaliku avalduse alusel tema maksustatavast tulust enne kinnipeetava tulumaksu arvutamist maha 654 eurot. Kui füüsilise isiku tulu jääb vahemikku 1200 kuni 2100 eurot kuus, arvutatakse maksuvaba tulu järgmise valemi kohaselt: $654 - 654 / 900 \times (\text{väljamakse} - 1200)$. Kui füüsilise isiku tulu ületab 2100 eurot kuus, ei arvata tema maksustatavast tulust maha maksuvaba tulu.

Eelnõu § 2 kohaselt jõustub seadus 2023. aasta 1. jaanuaril.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei leidu õigusaktides varem kasutamata ega võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu järgib Euroopa Liidu õiguse põhimõtteid, eelkõige isikute õigust Euroopa Liidu piires vabalt liikuda ja teenuseid osutada. Sarnaselt residendist füüsilise isikuga saavad maksuvaba tulu oma maksustatavast tulust maha arvata ka teiste Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikide residendid.

6. Seaduse mõjud

Eelnõu rakendamisega ei ole ette näha mõju regionaalarengule, elu- ja looduskeskkonnale, riigi julgeolekule, välissuhetele ja riigiasutuste korraldusele. Eelnõu rakendamisega on ette näha mõju sotsiaalvaldkonnale ja majandusele.

Kaasnev mõju: Mõju sotsiaalvaldkonnale ja majandusele

Sihtrühm. Mõjutatud isikud on füüsilised isikud, kes ei ole jõudnud vanaduspensionini ikka ja kelle maksustamisperioodi tulu ei ületa 25 200 eurot kalendriaastas. Vanaduspensionistele isikutele hakkab 1. jaanuarist 2023.a kehtima fikseeritud maksuvaba tulu keskmise vanaduspensioniga (2022. aasta suveprognoosi kohaselt on 2023. aasta keskmine vanaduspension 704 eurot) ning kelle tulule regresseeruva maksuvaba tulu süsteem ei kohaldu. Muudatusest võidab umbes 368 tuhat inimest ehk 56% tööelistest inimestest.

Tabel 1. Maksuvaba tulu muudatusest võitjad

Võitjad 2023						
Detsiil	Mln €	Osakaal	Inimeste arv	Inimeste osakaal tööelistest	Keskmine rahaline võit inimese kohta, € aastas	Detsiili keskmine tulu 2023, € kuus
I	0	0%	0	0%	0	99
II	0	0%	8 247	1%	31	365
III	-5	5%	24 514	4%	203	555
IV	-9	10%	25 894	4%	365	642
V	-16	16%	42 693	7%	370	733
VI	-28	28%	75 527	12%	370	944
VII	-26	26%	81 642	13%	318	1253
VIII	-14	14%	84 158	13%	160	1620
IX	-1	1%	25 340	4%	31	2147
X	0	0%	0	0%	0	4389
Kokku	-99	100%	368 015	56%	268	1486
Tööelised kokku			651 729			

Mõju ulatus. Kuna maksuvaba tulu jääb jätkuvalt regresseeruvaks, sõltub täpsem mõju ulatus sissetuleku suurusest. Näiteks isik, kelle maksustamisperioodi maksustatav tulu on 14 000

eurot, võibab kõnealusest maksuvaba tulu rakendamise muudatusest 369,6 eurot aastas. Isik, kelle maksustamisperioodi maksustatav tulu on 20 000 eurot, võibab muudatusest 177,96 eurot aastas. Peres, kus 2 inimest saavad keskmist palka ehk 1845€ kuus, on aastane võit pere kohta 210€. Inimene, kelle igakuine sissetulek on kaks kolmandikku keskmisest palgast ehk 1230€, saab aastas praegusest rohkem kätte 357€. Enim ehk ligi 370€ aastas võibavad maksuvaba tulu alammäära muutmisest inimesed, kes teenivad 654-1200€ kuus.

Kuna inimeste netosissetulek suureneb, avaldab see positiivset mõju ka tarbimisele. Prognooside kohaselt suureneb tarbimismaksude laekumine kõnealuse muudatuse tulemusena 2023. aastal 16 miljoni euro võrra.

Mõju avaldumise sagedus on igakuine. Kuna maksumaksja saab esitada avalduse, et väljamakse tegija arvaks tema tulust igakuiselt maha suurema maksuvaba tulu summa, suureneb isiku igakuine netosissetulek.

Ebasoovitavate mõjude riski ei ole ette näha.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõu rakendamine eeldab muudatusi Maksu- ja Tolliameti e-maksuameti infosüsteemis. IT-kulu on esialgsete hinnangute kohaselt 72 000 eurot. Selle katmiseks esitatakse taotlus raha eraldamiseks Vabariigi Valitsuse reservist.

Muudatuse mõju valitsussektori positsioonile on kajastatud järgmises tabelis.

Tabel 2. Maksuvaba tulu muudatuse mõju valitsussektori positsioonile

Üldine MVT 2022.a 654€, regressioonivahemik sama (1200-2100€)	2023	2024	2025	2026
Üldine maksuvaba tulu, € kuus	654	654	654	654
Tööealiste mõju, mln €	-99	-96	-92	-89
Tarbimismaksude mõju, mln €	16	16	15	15
Mõju valitsussektori positsioonile kokku, mln €	-82	-80	-77	-74

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks on vaja muuta rahandusministri 14. juuni 2011. a määrust nr 30 „Residendist füüsilise isiku tulu deklareerimine“.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2023. aasta 1. jaanuaril.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Tööandjate Keskliidule ja Eesti Väike ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.